

A „TRANZIT-85” közlekedési rendszergyakorlat seregestesztintű tapasztalatai

Gombos István őrnagy

A seregestest naptári tervében az 1985. év egyik kiemelkedő feladata volt a „TRANZIT-85” közlekedési rendszergyakorlat, melyen állományunkból a résztvevő erők és eszközök összességében credményesen hajtották végre a részükre meghatározott feladatokat.

A rendszergyakorlaton a seregestest törzs állományából a közlekedési és szállító szolgálatfőnökség, az alárendeltek közül az ellátódandár, több szállító és közúti komendánszászlóalj, továbbá gépesített lövész-, harckocsigyység vett részt különböző feltöltöttségi fokú állománnyal.

A seregestestől a gyakorlaton részt vevő különböző katonai szervezetek részére – a központilag meghatározottak alapján a gyakorlat tárgya a következő volt:

a) *A HDS KSZSZ-re, az ellő. dd. parancsnokság és alárendeltjeire vonatkozóan:* magasabb harcckészültségbe helyezés, mozgósítás, alkalmazási körletbe (ÖPK-ba) való előrevonás. Az alkalmazás megtervezése, megszervezése és vezetése a HDS védelmi, illetve támadó hadműveletében hagyományos, majd tömegpusztító fegyverek alkalmazása viszonyai között. Az ellenség által hagyományos eszközökkel és tömegpusztító fegyverekkel mért csapások értékelése, a következmények felszámolása.

b) *Az ő. ku. kom. z. ku. kom. alegységei részére:* a zászlóalj magasabb HKSZ-be helyezése, csökkentett hadiállományra való feltöltése, kijelölt körletbe való előrevonása, összekovácsolása, az alkalmazás megtervezése, megszervezése, HDS főgépkocsiút berendezése, működtetése, a forgalomszabályozás folyamatos biztosítása, együttműködés az előljáró tagozat csatlakozó ku. kom. erőivel.

c) *A gl. bk. egységek részére:* mélységből történő előrevonás végrehajtása kombinált csapatmozgással, széles víziakadály leküzdése hadihíd igénybevételével, együttműködve az átkelést biztosító katonai szervekkel és a közúti biztosítást végrehajtó ku. kom. szervekkel. Vasútvonalai rombolásakor nyílvonali kirakás végrehajtása és az előrevonás folytatása menettel, bemutató jelleggel.

A rendszergyakorlat célját képezte:

a) *Készség szintjén* elsajátítani a magasabb harcckészültségbe helyezés, mozgósítás vezetését, az előrevonás és háborús alkalmazás megtervezését, megszervezését és végrehajtásának irányítását.

b) *Jártasságot szerezni* a HDS közlekedési rendszer működtetésében, a tagozatok közötti együttműködésben.

c) *Gyakoroltatni* a háborús vezetési, tájékoztató és beszámoló okmányok kidolgozását, a feladatok lejuttatását és az információs rendszerek működtetését, az együttműködést a közúti és szállító csapatok között.

d) *Fejlesztetni* a vezető állomány tervező-, szervező- és vezetőkészségét.

e) *Felfrissíteni* a feladatszabás, számonkérés, elszámoltatás alkalmazható módszereit háborús körülmények között.

f) *Erősíteni* a törzsek, alegységek összekovácsoltságát, adaptálva az eddigi ismereteket, koncentrálni a közúti és szállítási szakfeladatok tervezésére, szervezésére és irányítására.

Célkitűzéseinknek megfelelően kiemelt oktatási kérdések voltak:

a) A kijelölt szervezetek magasabb harcckészültségbe helyezése, mozgósítása, a HDS raktári készletek emelése, a HKSZ-i körletek elfoglalása, az ellátás és működés megtervezése, megszervezése.

b) Az alkalmazási körletbe történő előrevonás, az ellő. dd. és alárendelt egységek, alegységek alkalmazásának megtervezése és vezetése a HDS védelmi hadművelete során.

c) A HDS támadó hadművelete közlekedési biztosításának, az ellő. dd. és alárendelt egységek alkalmazásának megtervezése, megszervezése és vezetése, az ellő. dd. megosztásának előkészítése.

d) Az ellenség által alkalmazott csapások következményei felszámolása, az élt- és működő-képesség helyreállítása feladatainak vezetése.

e) HDS főgépkocsiút berendezése ZDP, EÁP-ok működtetésével, műtárgyak (hadihíd) őrzés-védelmének végrehajtása.

g) A gl. és hk. csapatok mélységből történő előrevonása kombináltan, széles víziakadályon való átkelés az IÁK állományában működtetett közúti és vasúti hadihidak igénybevételeivel.

1. *A gyakorlat ELSŐ MOZZANAT-ának tartalmát a hadsereg hadtápcsapatok szelektív rendszerrel történő hadiállományra való felöltése, a harcckészültségi fokozatok folyamatos bevezetése, a kijelölt HKSZ-i körletek elfoglalása és az alkalmazási körletekbe való előrevonás, illetve begyülekezés megtervezése, megszervezése képezte.*

Ezen mozzanat kezdetén a rendszergyakorlat elgondolásának megfelelően a feladatokat a békehelyőrségekben a hivatásos állomány hajtotta végre.

A harcászati feladat kidolgozása a lépcsőzetes törzsmunka módszerével került feldolgozásra. Ennek során a résztvevő törzsek helyesen értelmezték a kialakult helyzetet, felmérték egységük tényleges állapotát és az előttük álló feladatokat. Az alárendelték részére kiadott intézkedések megfelelő tartalommal, reális feladatokkal kerültek elkészítésre.

A HDS közlekedési biztosítási tervét, az ellő. dd. és csapatai begyülekezési tervét, a ku. kom. z. előrevonási terveit, térképen mellékletekkel együtt megfelelő és jó színvonalon, kellő tartalommal kidolgozták. A törzskultúra változó eredményességgel valósult meg. Egyes térképek szakmai szempontból nem voltak kellő mélységben kidolgozva, sok olyan adatokat tartalmaztak, amelyek az adott szervre nem vonatkoztak, emellett több olyan adat hiányzott, ami viszont szükséges a szemléltetéshez.

A mozzanat sajátossága volt, hogy a HDS hadtápcsapatok harcckészültségbe helyezését a mozgósítás szelektív módszerével és harcckészültségi fokozatok folyamatos bevezetésével rendelték el. Így az első mozgósítási feladattól rendelkezésre állt idő kettő hónap volt a rejtett mozgósítás végrehajtására. A HDS hadtápcsapatai ezen idő alatt 15%-osan kerültek feltöltésre. A magasabb harcckészültségbe helyezés mindössze négy nap alatt került végrehajtásra, így a csapatok mozgósításának, hadiállományra való feltöltése, HKSZ-i körleteinek elfoglalása, a HDS raktári készletek emelése és az alkalmazási körletek (ellő. dd. ÖPK) elfoglalása igen feszített ütemben, az elrendelt készenlét előtt mindössze 1-2 órával fejeződött be.

A feladat gondos tervező-, szervező munkát és pontos végrehajtást igényelt, melyet a törzsek váltakozó színvonalon dolgoztak fel. Különösen érezhető volt ennek gyakorlatlan megvalósítása a ku. kom. csapatoknál.

A későbbiekben problémaként jelentkezett, hogy a megtervezett feladatok végrehajtását a hadműveleti és csillagászati idő egybeesésétől a törzsek nem jelentették (pl. menet megkezdése, EÁP-ra történő beérkezés, készenlét stb.) ezt csak figyelemfelkeltés után - egyre jobban átérzve a törzsek mögött levő végrehajtók tevékenységét - hajtották végre.

2. *A MÁSODIK MOZZANAT tartalmát a tartalékos állomány fogadása, a népgazdasági technika átvétele, az elrendelt összekovácsoló kiképzések végrehajtása, a menet megszervezése a kijelölt táborhelyre, a munka- és pihenőhelyek elfoglalása, a készenlét elérése képezte.*

A rendszergyakorlat elgondolásának megfelelően arra törekedtünk, hogy engedélyezett időkeret legoptimálisabb kihasználásával a résztvevő törzseket a bevonulás napján a végrehajtás helyére begyülekeztessük és ezzel megteremtjük az összvont felkészítés feltételeit.

A HDS KSZSZ, az ellő. dd. parancsnokság és a kijelölt hadtápcapatok állománya és technikai eszközei előre kézbesített behívóparancs, előállítási parancs alapján, szervezetten bevonult. Ismételten beigazolódott, hogy nem időpazarlás a megyei hadkiegészítő és területvédelmi parancsnokságok időbeni megkeresése és a behívás körülményeinek pontosítása, rendezése, az alapbiztosítás ellenőrzése.

A bevonulást a megalakításért felelős parancsnokok jól előkészítették, szervezetten hajtották végre a tartalékos állomány és népgazdasági technika fogadását, átvételét.

Az elrendelt kiképzések a menet megkezdése eltérő időpontjai függvényében végrehajtást nyertek, a tartalékos állomány a szükséges felkészítést és eligazítást megkapta.

A menet megtervezését és megszervezését az ellő. dd. parancsnoka irányította, a parancsnokok a menetet fegyelmезetten, eseménymentesen, a meghatározott időre végrehajtották.

A begyülekezést követő állománygyűlés arról győzött meg bennünket, hogy az állomány megértette az előttük álló feladatok lényegét. A parancsnoki és politikai munka irányainak helyes kiválasztása biztosította a rendszergyakorlat jelentőségének megértését.

3. A HARMADIK MOZZANAT tartalmát a HDS. védelmi hadművelete közlekedési biztosításának, a résztvevő hadtápegységek alkalmazásának megtervezése, megszervezése, a szállítási feladatok végrehajtásának irányítása. az ellenség által hagyományos eszközökkel mért csapások következményeinek felszámolása, a bemutatópontokon a tevékenységek begyakorlása: a ku. kom. z.-nál a teru szerinti kiképzés végrehajtása és a HFGU kijelölt szakaszának berendezése képezte.

A mozzanat sajátossága volt, hogy a tervező-, szervező munkát a törzsek párhuzamos munka módszerével és a már megtervezett hadműveleti szétbontakozásra vonatkozó tervek aktivizálása közben kellett végrehajtani, figyelembe véve, hogy mintegy 13-15 napos védelmi hadművelettel kellett számolni.

A tervező-szervező munka javuló színvonalon került végrehajtásra. Problémaként jelentkezett, hogy egyes törzsek megfeledeztek az alárendeltek vezetéséről, nem érezték a mögöttük feladatot végrehajtók tevékenységét, így azok vezetésére alig fordítottak gondot.

A KSZSZ, az ö. ku. kom. z., az ellő. dd. parancsnokság és alárendelt szállítószázaljak törzse jó módszerrel, operatívan kezdték meg a feladat végrehajtását. A kapott előzetes intézkedéseket, helyesen; a szállítási feladatokra biztosított idő elemzését eltérően, többen nem reálisan értelmezték. Az ellő. dd. parancsnokság segítő ellenőrzései keretében tett figyelemfelkeltő, rávezető módszerek alkalmazása eredményeként valamennyi törzs a szállítási feladatokat helyesen tervezte, a szükséges rendszabályokat (pl. menetsebesség növelése, határidőmódosítás kérése stb.) bevezette.

A törzsek hat órás grafikon szerint dolgoztak, mely időnormáit csak részben voltak képesek tartani. Ennek az volt az elsődleges oka, hogy a résztvevő állomány az adott összetételben első feladatát dolgozta ki. Megítélésünk szerint ez a mozzanat volt az, ahol a korábban szerzett tapasztalatok, ismeretek felfrissítése (egyezményes jelek, törzson belüli munkamegosztás stb.) történt meg. Így a törzsek kisebb késéssel készültek el a tervező-szervező munkával, az alkalmazási tervek és mellékleteik kidolgozásával. Másik tényező volt, hogy a szállítási feladat lebontására a végrehajtlóknak egyre kevesebb idő maradt.

Az elkészített alkalmazási tervek, jelentések, a formai, tartalmi követelményeknek megfelelőek, azonban eltérő színvonalúak voltak. A jelentések plenáris megtétele jól szolgálta a gyakorlat elé tűzött célok megvalósítását: az egységesítést, a gyakorlást és nem utolsósorban azt, hogy a törzseknek összehasonlítási lehetőségük volt végzett munkájukról, önálló értékítéletet alkothattak tevékenységükről.

A dinamika parancsnoki munkatérképen való rögzítése eltérő színvonalon valósult meg. A veszteségek összegzése helyes módszerekkel, de nem egységes rendben történt. Az alárendeltekhez, előjáróhoz érkező információk akadozva jutottak tovább, vagy egyszerűen „eltűntek”. A csapások értékelésénél – annak ellenére, hogy a törzsek ezt évek óta gyakorolták – jól érződött, hogy ez a tevékenység még kevésbé összehangolt, a veszteség megállapításánál a járatlanság és az ismeretek alacsony szintje volt a jellemző.

A mozzanat dinamikai érzékelését, a szállítmányok mozgását, a csapásokra, ütrombolásokra való reagálást stb. a törzsek előljárói segítségével, módszeresen feldolgozták egyre javuló színvonalon és növekvő önállósággal hajtották végre, melyek a plenáris jelentések megtételén is jól érződtek.

4. A **NEGYEDIK MOZZANAT** tartalmát a HDS támadó hadművelete közlekedési biztosítása, az alkalmazás megtervezése, megszervezése, az alárendeltek feladatainak meghatározása, a támadó hadművelet közlekedési biztosításának vezetése hagyományos és tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között, a bemutatópontokon a begyakorlása végrehajtása, a felkészültség ellenőrzése képezte.

A résztvevő törzsek a hadműveleti-harcászati feladatot a 6 órás munkagrafikonjaik alapján szintén a párhuzamos munkamódszerrel, kellő jártassággal és növekvő hozzáértéssel dolgozták ki. Megfelelő mélységben, tartalommal, de továbbra is eltérő törzskultúrával készültek el a biztosítási, illetve alkalmazási tervek és azok mellékletei, valamint a szükséges számvetések és okmányok.

Jellemző volt, hogy ebben az időszakokban is részben ismétlődtek az előző hiányosságok, mint:

- jelentés elkészítésére való koncentráció;
- eltérő, nem egységes törzskultúra;
- szállítási feladat késve történő kiadása;
- alárendeltek által történő eltérő értelmezése;
- együttműködési kérdések elnagyolása.

Bizonyos fokú értetlenséget okozott ismételten a jelentős hadműveleti időugratás, az ebből adódóan a csapatok tényleges harcképességének (alkalmazási képességének) megállapítása, az új feladat induló helyzetének rögzítése.

A mozzanat sajátossága volt, hogy a törzsek megosztottan dolgoztak, egy része a védelem dinamikáját vezette, a másik a tervezési, szervezési feladatok kimunkálását kezdte meg.

A támadó hadművelet készenléteig mintegy 48 óra állt rendelkezésre. Ennek megfelelően a készenlétig végrehajtandó és a 12. harcnap alkalmazási feladatait komplex módon, párhuzamosan kellett kidolgozni.

A résztvevő törzsek parancsnokai megfelelő tartalmú és mélységű elhatározásokat hoztak, az alkalmazási tervek egységesebbek lettek, a törzskultúra némileg javult. Az elhatározást jelentő tartalékos állományú TÖF-ök hozzáértően és magabiztosan tették meg jelentéseiket a parancsnok szerepkörében. A pozitív eredmény igazolta a felkészítés módszerének helyességét, a korábbi plenáris jelentések szükségességét.

További jó módszernek bizonyult az opponensi szerepkörök alkalmazása, mely által a kidolgozók és bírálók is jelentős szakmai ismeretbővítésre tettek szert.

Az ellenség által TÖPFE-kel mért csapásokat a törzsek – a kevés jártasság ellenére – megfelelően dolgozták fel. Ebben nagy segítséget nyújtott a HDS HTP OCS-hoz vezényelt vv. főtiszt, aki oktató módszerrel „gyakoroltatta” az adatok térképre vitelét, a következtetések levonását és a következmények felszámolására hozott elhatározások tartalmi kivitelezését.

A bemutatópontokon a begyakorlási feladatokat az érintett állomány jó szervezethez, növekvő szakmai hozzáértéssel hajtotta végre.

5. *A bemutatópontokon járó munka, a begyakorlás és bemutató tapasztalatai:*

A gyakorlat befejező részében párt- és állami vezetők, valamint az MN felsőbb vezető állományú részére több helyen bemutató került végrehajtásra, melyen a seregstest kijelölt állománya is aktívan és jól szerepelt.

A csökkentett állományú ku. kom. z. jó szervezethez, a követelmények szintjén berendezte a kijelölt útszakaszt. EÁP-ot, ZDP-ot, forgalomszabályzó őrsöket telepített. Bemutatták az EÁP-ok tevékenységét, telepített változatát, a berendezett HFGU elemeit, a forgalomszabályzó tevékenységét.

A bemutatómozzanatok közül a legnehezebb, s egyben a leglátványosabb is a vasúti nyíltvonalon végrehajtott ún. „nyíltvonali kisiklás” volt. Ezt egy harckocsialegység hajtotta végre – példa-

mutatóan, elismerésre méltóan. Ennek lényege abban foglalható össze, hogy egy kerek és egy lánctalpas vonat – feltételezések szerint – rombolt KÁ-ok közé érkezett, ahol nyíltvonal kirakást kellett végrehajtani. Ennek során a lánctalpas eszközökkel megrakott vonat, melyen 10 db harcokocsi volt, a vasúti kocsin egyszerre, szinte vezényszóra mintegy 75–80 fokos fordulatot tett és a vasúti pálya mellé „leugrott”, majd folytatta menetét a terv szerinti körletébe.

A kerek eszközöket szállító katonavonat utolsó kocsiján levő BLG-67 hídvető hk. a hidját a vasúti sínre tette, melyen a hk., majd a kerek eszközök levonultak, s folytatták menetüket a kijelölt körlet irányába.

Mindezek a bemutatók jól szolgálták a rendszergyakorlat céljának elérését, s mi, a bemutatók, illetve annak főpróbáján résztvevők is megismerhettük a közlekedési szolgálat azon területeit is, amelyek adott esetben biztosítják a harcoló csapatok és anyagi eszközök rendeltetési helyre történő eljuttatásának részfeltételeit is.

6. A békehelyőrségekbe történő visszatérés, a leszerelés tapasztalatai:

A rendszergyakorlat utolsó mozzanatában két ütemben, megfelelő ünnepélyes külsőségek mellett végrehajtottuk a törzsek, alegységek, elsősorban a tartalékos állomány tevékenységének értékelését. Az értékelés tartalmából, hangvételéből, az előléptetett, jutalomban, jutalomtárgyban, dicséretben részesített tartalékosok nagy számából kitűnt, hogy munkájukkal, magatartásukkal meg voltunk elégedve.

Az ellenőrzések tapasztalatai alapján megállapítható volt, hogy a törzsek és alegységek a rendszergyakorlat befejeztével szervezetten végezték a titkos anyagok, a fegyverzet és az igénybe vett anyagi készletek meglétének ellenőrzését, a kölcsönanyagok visszaadását. Nagy pozitívum, hogy hiányt sehol sem állapítottak meg.

A csapatok parancsnokai a kiadott menetparancs alapján megszervezték a békehelyőrségbe történő menetüket, amelyet 7 menetvonalon, hat vasúti szerelvényvel esemény, rendkívüli eseménymentesen hajtottak végre.

A békehelyőrségben a szervezési intézkedésben meghatározott időre a bevonult állomány és átvett népgazdasági technikát rendben visszaadták és az eredeti helyzetet visszaállították.

A *tapasztalatok összegzése*ként megállapítható, hogy a törzsek és alegységek a sokrétű, jelentős erőfeszítéseket igénylő szakfeladatokat a kezdeti bizonytalanságokat leküzdve eredményesen megoldották. Az állomány megértette a rendszergyakorlat HDS-re vonatkoztatott tárgyát, célját, követelményeit.

A résztvevő hivatásos, sor- és tartalékos állomány munkához való jó hozzáállása, tenniakarása magas fokú politikai érettségről tett tanúbizonyságot.

A felkészülés hatékonysága, az előljárók által nyújtott segítség, a résztvevő hivatásos állományú parancsnokok jó együttműködése eredményeként tovább javult a törzsmunka végzése és irányítása, az elkészített térképek és okmányok formája és tartalma.

Úgy ítélt meg, hogy a rendszergyakorlaton részt vevő vezető és végrehajtott állomány képessé vált egységük háborús tevékenységének megszervezésére, megtervezésére és végrehajtására.

A hátszágvédelmi közlekedési csapatok feladatairól, vezetésük, szervezeti felépítésük korszerűsítésének szükségességéről a „TRANZIT-85” közlekedési rendszergyakorlat tapasztalatai alapján

Palkó Antal mk. alezredes

Közlekedési rendszergyakorlatok levezetésére az MN-ben viszonylag ritkán kerül sor. A hátszágvédelmi közlekedési csapatok fejlesztése, átszervezése viszont csak az utóbbi években